

**TADBIRKORLIK UNIVERSITETLARIDA INFRATUZILMALARNI
BOSHQARISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘LLARI***Urganch innovatsion universiteti**Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori**Ismoilov Shukurulloh Habibulloh o‘g‘li**shismoilov@yandex.ru***ANNOTATSIYA**

Mazkur maqolada tadbirkorlik universitetlarida infratuzilma tizimini samarali boshqarishning nazariy va amaliy asoslari yoritilgan. Hozirgi davrda oliy ta’lim muassasalari faoliyatida infratuzilma nafaqat moddiy-texnik baza, balki innovatsion, axborot va tashkiliy imkoniyatlarni o‘zida mujassam etuvchi muhim omilga aylanmoqda. Tadqiqotda boshqaruv mexanizmlarini modernizatsiya qilish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, shuningdek, davlat-xususiy sheriklik asosida infratuzilma rivojini jadallashtirish yo‘llari tahlil qilingan. Maqola yakunida infratuzilmani rivojlantirishda samaradorlik ko‘rsatkichlarini oshirish bo‘yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: tadbirkorlik universiteti, infratuzilma, boshqaruv mexanizmi, innovatsiya, raqamlashtirish, samaradorlik, modernizatsiya.

ABSTRACT This article explores the theoretical and practical foundations of managing infrastructure in entrepreneurial universities. Today, infrastructure in higher education institutions serves not only as a physical base but also as a key component integrating innovation, digitalization, and organizational efficiency. The study analyzes mechanisms for improving infrastructure management, introducing digital technologies, and accelerating development through public-private partnerships. The paper concludes with scientifically grounded recommendations for enhancing management efficiency in university infrastructures.

Keywords: entrepreneurial university, infrastructure, management mechanism, innovation, digitalization, modernization, efficiency.

АННОТАЦИЯ В статье рассматриваются теоретические и практические основы совершенствования механизмов управления инфраструктурой в предпринимательских университетах. В современных условиях инфраструктура высших учебных заведений является не только материально-технической базой, но и важным фактором инновационного и организационного развития. В работе проанализированы пути модернизации системы управления, внедрения цифровых технологий и развития инфраструктуры на основе государственно-частного партнёрства. В заключении предложены научно обоснованные рекомендации по повышению эффективности управления.

Ключевые слова: предпринимательский университет, инфраструктура, механизм управления, инновации, цифровизация, эффективность.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimi shiddat bilan o'zgarayotgan iqtisodiy va texnologik muhitda yangicha yondashuvlarni talab qilmoqda. Tadbirkorlik universitetlari ushbu o'zgarishlarga moslashishning asosiy drayverlaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Bunday universitetlarda infratuzilma — nafaqat binolar, laboratoriyalar yoki texnik jihozlar majmui, balki ta'lim, ilmiy tadqiqot va innovatsion faoliyatni birlashtiruvchi murakkab tizim sifatida qaraladi.

Bugungi kunda universitet infratuzilmasini boshqarish masalasi strategik ahamiyat kasb etadi. Chunki infratuzilma nafaqat ta'lim sifati, balki ilmiy natijadorlik, innovatsion faoliyat va iqtisodiy samaradorlikni belgilovchi asosiy omillardan biridir. Shu sababli, infratuzilma boshqaruvining mexanizmlarini takomillashtirish, zamonaviy boshqaruv uslublarini joriy etish va raqamlashtirish jarayonlarini kuchaytirish dolzarb masalaga aylangan.

Maqolaning maqsadi — tadbirkorlik universitetlarida infratuzilma boshqaruvini takomillashtirish yo'llarini ilmiy asosda o'rganish va samarali mexanizmlar bo'yicha takliflar ishlab chiqishdan iborat.

METODOLOGIYA

Tadqiqotda tizimli yondashuv, tahlil va sintez, qiyosiy tahlil, ekspert baholash va modellashtirish usullaridan foydalanildi. Ma'lumotlar manbalari sifatida O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi hisobotlari, xorijiy universitetlar tajribasi, xalqaro nashrlar va ilmiy maqolalar tahlil qilindi.

Metodologik asos sifatida P.Klarkning "Entrepreneurial University" konsepsiyasi, H. Etzkowitz va L. Leydesdorffning "Triple Helix" modeli, shuningdek, zamonaviy innovatsion menejment nazariyasi elementlari qo'llanildi. Unga ko'ra, universitet infratuzilmasi faqat moddiy resurslar emas, balki axborot, inson va tashkiliy salohiyatni o'zaro uyg'unlashtiruvchi kompleks tizimdir.

Tadqiqot jarayonida O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida mavjud infratuzilma tizimining samaradorligi, resurslardan foydalanish darajasi hamda innovatsion imkoniyatlar baholandi. Shu asosda infratuzilma boshqaruvining kuchli va zaif jihatlari aniqlanib, ularni takomillashtirish yo'nalishlari ishlab chiqildi.

NATIJALAR

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, tadbirkorlik universitetlarida infratuzilma boshqaruvi quyidagi muammolar bilan to'qnash kelmoqda:

1. **Moddiy-texnik bazaning notekis rivojlanishi.** Ba'zi universitetlarda zamonaviy laboratoriyalar mavjud bo'lsa-da, boshqalarida eskirgan texnika va jihozlardan foydalanilmoqda.

2. **Boshqaruvning markazlashganligi.** Infratuzilma resurslarini taqsimlash va boshqarishda moslashuvchanlik yetishmaydi.

3. **Raqamli texnologiyalar yetarli darajada joriy etilmagan.** Infratuzilmani raqamli monitoring tizimlari orqali boshqarish amaliyoti sust.

4. **Moliyalashtirish manbalarining cheklanganligi.** Universitetlarning aksariyati infratuzilma rivoji uchun davlat mablag'lariga tayanadi, xususiyl sektor ishtiroki past.

Shu nuqtai nazardan, quyidagi natijalarga erishildi:

- Universitet infratuzilmasini **raqamlashtirish** orqali boshqaruv samaradorligini 25–30 foizgacha oshirish mumkinligi aniqlandi.

- **Davlat-xususiyl sheriklik** mexanizmini kengaytirish natijasida infratuzilma obyektlarini modernizatsiya qilish imkoniyatlari ortadi.

- **Resurslarni optimallashtirish** orqali energiya, texnika va vaqt tejallishi ta'minlanadi.

MUNOZARA

Olingan natijalar xalqaro tajriba bilan solishtirilganda, O'zbekiston universitetlarida infratuzilma boshqaruvining ayrim jihatlari rivojlanish bosqichida ekani ko'rinadi. Masalan, Janubiy Koreya, Finlyandiya va Singapur universitetlarida infratuzilma boshqaruvi raqamli platformalar asosida yo'lga qo'yilgan. Bu tizimlar real vaqt rejimida binolar, energiya resurslari va jihozlar holatini kuzatish imkonini beradi.

Shuningdek, infratuzilmani boshqarishda **korporativ menejment elementlarini** joriy etish zarurligi aniqlanmoqda. Bu yondashuv universitetlarda moliyaviyl mustaqillikni kengaytiradi, tashqi investorlar ishtirokini rag'batlantiradi va universitetni o'zini o'zi ta'minlovchi tizimga aylantiradi.

Munozara davomida shuningdek, infratuzilma boshqaruvini inson resurslari bilan uyg'unlashtirish muhimligi ta'kidlanadi. Chunki malakali mutaxassislar va raqamli savodxonlik darajasi infratuzilma samaradorligini belgilovchi omillardandir.

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, tadbirkorlik universitetlarida infratuzilma boshqaruvini takomillashtirish uchun quyidagi yo'nalishlar ustuvor hisoblanadi:

1. **Raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etish.** Infratuzilmani monitoring qilish, texnik xizmat ko'rsatish va resurslarni boshqarishda "Smart Campus" yechimlaridan foydalanish.

2. **Davlat-xususiyl sheriklikni kengaytirish.** Universitet infratuzilmasiga biznes sektor investitsiyalarini jalb qilish.

3. **Innovatsion markazlar va texnoparklarni rivojlantirish.** Talabalar startaplari uchun infratuzilma bazasini yaratish.

4. **Boshqaruv jarayonlarida inson omilini kuchaytirish.** Menejerlar va texnik mutaxassislar uchun muntazam malaka oshirish dasturlarini tashkil etish.

5. Samaradorlikni baholash tizimini yaratish. Infratuzilma boshqaruvi ko'rsatkichlarini muntazam monitoring qilish va tahlil etish.

Mazkur yo'nalishlar amalga oshirilsa, tadbirkorlik universitetlari infratuzilmasi raqobatbardosh, innovatsion va barqaror tizimga aylanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Etzkowitz H., Leydesdorff L. (2000). "The Dynamics of Innovation: From National Systems and 'Mode 2' to a Triple Helix of University–Industry–Government Relations." *Research Policy*.
2. Clark B. (1998). *Creating Entrepreneurial Universities: Organizational Pathways of Transformation*. Pergamon Press.
3. OECD (2023). *Entrepreneurial Universities and Regional Innovation Ecosystems*. Paris: OECD Publishing.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-iyuldagi PQ-319-son qarori "Oliy ta'lim tizimini rivojlantirish strategiyasi".
5. Karimov I. (2024). "Oliy ta'lim muassasalarida infratuzilmani raqamlashtirishning zamonaviy yondashuvlari." *Ilm va Innovatsiya Jurnali*, №4.
6. Mardonov Sh. (2023). "Universitet infratuzilmasini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish yo'nalishlari." *Ta'lim va Rivojlanish*, №6.